

Statistika spotřeby potravin

Metodika zjišťování se do r. 1990 řídila povinným vykazováním všech výrobních jednotek v ukazatelích:

- výroba zboží pro trh;
- zásoby.

Dále byl zohledněn centrálně řízený export a import potravinového zboží. Neméně důležitým ukazatelem byla naturální spotřeba, tj. mimotržní spotřeba, zvláště důležitá u vajec, ovoce a zeleniny, drůbeže, brambor, vepřového masa, ale tato položka zahrnovala i další potravinové skupiny pěstované či chované pro vlastní potřebu v rámci rozšířené rodiny či na drobný (nelegální) prodej (bez daňového zatížení). Její odhad vycházel z jednorázových šetření v dlouhém časovém horizontu (10 let i více) a následného odborného odhadu. Spotřeba cizinců se považovala za kompenzovanou spotřebou našich občanů v cestách do zahraničí. Korekcí byl vždy výsledek minulých let a trendy spotřeby, součástí statistiky spotřeby potravin bylo i její nutriční vyhodnocení, naposled v r. 1990.

Po schválení nového zákona o statistice, který opustil centrálně řízenou a vykazovanou ekonomiku, se spotřeba potravin zjišťuje metodikou založenou na výběrových šetřeních vybraného souboru statistických subjektů, závodů s počtem zaměstnanců nad 25 osob. Export a import se přebírá z výsledků celní správy, spolupracují svazy výrobců s údaji o produkci svých členů na dobrovolné bázi. Nutriční hodnocení spotřeby bylo opuštěno pro problematiku zjišťování spotřeby v restauračních zařízeních, protože není centrální evidence o využití jednotlivých produktů pro přímé použití a pro průmyslové použití do výroby. Problémem je také stanovení nutričního obsahu jednotlivých skupin výrobků, protože byl opuštěn přístup jednotných státních norem a prostor byl uvolněn pro podnikatelské aktivity i v rámci inovace potravinářských výrobků.

Výsledky statistického hodnocení spotřeby potravin od r. 1989 u vybraných agregovaných komodit jsou uvedeny v následujících tabulkách:

Průměrná spotřeba na jednoho obyvatele ČR

(kg/obyv./rok)

Potravinová (pod)skupina		1936	1954	1990	1995	2000	2003	2004	2005	2006	2007
Maso celkem (1)		38,1	46,7	96,5	82	79,3	80,6	80,5	81,4	80,6	80,8
z toho	hovězí	15,2	15,7	28	18,5	12,3	11,5	10,3	9,9	10,4	10,3
	vepřové	3,1	21	50	46,2	40,7	41,5	41,1	41,5	40,7	42,3
	drůbež	2,2	3,6	13,6	13	22,2	23,8	25,3	26,1	25,9	24,4
Ryby		•	4,3	5,4	4,9	5,5	5,3	5,5	5,8	5,6	5,5
Mléko (2)		210,4	210,5	256,2	187,8	214	216,9	230	238,3	239,4	241,5
Máslo		5,7	5,9	8,7	4,5	4,1	4,5	4,6	4,8	4,4	4,1
Sádlo		6	7,3	6,9	5,2	4,7	4,7	4,7	4,9	4,7	4,8
RJTO (3)		5,6	7,7	12,8	15,4	16,3	15,7	16	16,1	16,5	16,2
Vejce (ks)		160	181	340	290	275	256	247	246	245	252
Cukr		25,8	34,8	44	38,9	36,6	43	42,6	40,5	39	35
Obiloviny (4)		•	132	110,6	111,3	105,3	110,9	110,2	106,3	106,6	103,5
Brambory		•	130,1	77,9	76,5	77	73,6	73	75,5	70	68,5
Luštěniny		•	2	1,7	1,9	2	2,1	2,1	2,2	2,1	2,1
Zelenina (5)		•	75,5	66,6	78	84	80	79,8	77,8	81,4	82
Ovoce mírného pásma (5)		46,5	49,7	44,8	39,1	49	47	50,3	47,1	56,1	54,1
Ovoce jižní (5)		•	3	14,9	33	29	29,2	33,5	33,4	32	35
Nealkoholické nápoje		6,1	19,2	110,1	121,3	206	266	275	281	289	?
Alkoholické nápoje (6)		4,3 ^{1.}	5,3 ^{1.}	8,9	9,4	9,9	10,2	9,8	11	11	?

- (1) maso na kosti
- (2) mléko a mléčné výrobky v hodnotě tekutého, bez másla
- (3) RJTO – rostlinné jedlé tuky a oleje
- (4) v hodnotě mouky
- (5) v hodnotě čerstvého
- (6) přepočteno na alkohol
- ^{1.} propočet ze spotřeby piva, vína a lihovin
- • údaje nejsou k dispozici

Spotřeba potravin, kg za rok na obyvatele						
Komodita	2005	2006	2007	2008	2009	2010
					odhad	
Maso	81,4	80,6	81,5	80,4	79,2	
hovězí m.	9,9	10,4	10,8	10,1	9,4	
vepřové m.	41,5	40,7	42	41,3	41	
drůbež	26,1	25,9	24,9	25	24,7	
Ryby	54,8	5,6	5,8	5,9	5,8	
Mléko	238,3	239,4	244,6	242,7	249,6	
Máslo	4,8	4,4	4,2	4,7	5	
Sádlo	4,9	4,7	4,7	4,7	4,5	
RJTO	16,1	16,5	16,3	16	15,8	
Vejce (ks)	246	245	252	260?		
Cukr	40,5	39	37,2	32,5	33,5	
Obiloviny	106,3	106,6	114,9	105,2	104	
Brambory	75,5	70	69,5	71,4	71,4	
Luštěniny	2,2	2,1	2,1	2,4	2,3	
Zelenina	77,8	81,4	82,7	82,8	84	
Ovoce mp	47,1	56,1	51,4	54,1	53,5	
Ovoce již.	33,4	32	34	35	35	
Nealko	281	289	293	297		
Alko (EtOH)	10,2	10,2	10,4	10,4		

Poznámky ke spotřebě potravin v tabulkách:

- údaje o spotřebě jsou oficiální vydané hodnoty ČSÚ;
- maso a jeho jednotlivé druhy je uváděno v hodnotách maso na kosti, je zahrnuta i spotřeba masných výrobků a drůbežích výrobků;
- ryby zahrnují sladkovodní i mořské živočichy a ryby;
- mléko zahrnuje i mléčné výrobky, údaje jsou v hodnotě mléka tekutého bez másla;
- RJT značí rostlinné jedlé tuky a oleje (oleje, margariny, ztužené tuky, speciální tuky);
- cukr představuje cukr rafinovaný celkem včetně jeho průmyslového užití (nápoje, cukrářské výrobky apod.);
- obiloviny zahrnují veškeré cereální výrobky;
- zelenina a ovoce jsou uváděny v hodnotách čerstvého;
- ovoce m.p. je ovoce mírného pásma;
- alko-nápoje udává spotřebu alkoholických nápojů v litrech;
- u alkoholických nápojů je důležitý z hledisek výživy přepočet spotřeby na hodnotu čistého etanolu v litrech.

Z první části tabulky spotřeby potravin v ČR od r. 1989 do r. 1996 jsou patrné pronikavé změny ve spotřebě potravin od r. 1989. Spotřební změny jsou důsledkem celé řady faktorů: liberalizace cen potravin, spojená se zvýšením jejich ceny, konec použití potravin jako krmiv, možnost vydání peněz za průmyslové zboží anebo služby, bohatší výběr a lepší adjustace (omezení "jistících" nákupů a s tím souvisejících ztrát) a konečně i boom celé řady různých typů výživových doporučení omezující spotřebu. To všechno jsou důvody, proč docházelo ke skokovým změnám ve spotřebě potravin na počátku devadesátých let. Je malá pravděpodobnost, že se tato situace bude opakovat.

Prognózování spotřeby potravin se většinou provádí na základě trendové analýzy časových řad. Tuto metodu nebylo možné v ČR provést, protože jak ukázaly údaje o spotřebě na počátku devadesátých let, došlo k výrazným kvalitativním změnám z důvodů, které jsou zmíněny výše. Proto navržená varianta spotřeby pro roky 2000 a 2003 byla zpracována na základě analýzy vývoje situace v sousedních zemích s podobnou strukturou spotřeby (především SRN a Rakousko, ale také Švýcarsko) a odhadu situace v ČR v r. 1994. V dalších letech byla korigována podle skutečného vývoje spotřeby potravin na našem trhu. Je to jedna z možných variant a lze s ní samozřejmě polemizovat, přičemž je nutné odlišit nutriční požadavky od odhadu reálné spotřeby. Porovnání predikce na rok 1997 s tímto výhledem na léta 2000 a 2003 již samo o sobě ukazuje na nutnost další korekce. Významným korektivem spotřeby jsou také cenové relace, jak ukázaly zlomové roky 1991 a 1992 a ostatně výrazné změny v relaci cen masa a drůbeže na přelomu let 1998 a 1999.

Krátkodobé a střednědobé predikce a prognózy vývoje poptávky a spotřeby potravin se provádějí na základě analýzy vývoje základních faktorů ovlivňujících poptávku a spotřebu potravin (spotřebitelské ceny, příjmy, podíl výdajů za potraviny na celkových výdajích, mezinárodní porovnání spotřeby, distribuce, celková a diferenciální spotřeba), ale také z dat výzkumu spotřebitelské poptávky. Tento výzkum se zaměřuje na to, čemu spotřebitel dává při nákupu přednost (spotřebitelské preference), jaké cenové změny je ochoten akceptovat, sleduje se také jeho pohled na domácí a zahraniční výrobky, jaké jsou substituční preference (kterou komoditu je spotřebitel ochoten nahradit ve spotřebě jinou potravní komoditou), hledají se vysvětlení a důvody odmítání části produkce, je hodnocena dostupnost potravinářského zboží, komfort výrobků, psychologie nabídky zboží v supermarketech apod.

Prognóza spotřeby potravin je odhad budoucího vývoje založený na syntetickém pojetí dílčích úvah. Základem je systémové pojetí, smyslem je podklad pro budoucí hospodářskou strategii. Predikce je dílčí specificky vymezený model s užším zaměřením spíše taktického charakteru, časově krátkodobý. Základem pro predikci i prognózu jsou

elasticity cenové i důchodové, které odpovídají na otázku, jak se změní spotřeba, změní-li se cena (nebo příjem). Elasticita může být buď přímá (např. jak se projeví spotřeba masa při zvýšení jeho ceny o 10 Kč), anebo křížové, kde se zohledňuje nejen komparativní substituce (sýry za salámy, alkohol nižších cenových relací, přechod na rostlinné zdroje živin apod.), ale i celkové výdaje a příjmy, příležitosti pro výdaje apod. Nejběžnější způsob průzkumu trhu je měsíční sledování vývoje cen a spotřeby, ale i anketové dotazníkové akce s cílenými otázkami a kontrolou jejich odpovědí.

Spotřeba potravin se řídí:

- fyziologickou potřebou;
- uvědoměním si potřeb konzumenta, jejich hierarchií a propojením;
- soustavou chování a individuálních vzorců rozhodování;
- životním stylem a sociálním prostředím;
- celkovou ekonomickou úrovní státu;
- ekonomickou situací rodiny.

Při průzkumech trhu a sledování spotřeby se výzkum zaměřuje na:

- statistickou evidenci spotřeby a vybavenosti (domácností);
- zásady, kterými se řídí spotřeba;
- spotřební zvyklosti;
- příjmové podmínky;
- hospodaření rodiny v rámci spotřebního koše;
- podíl zbytné a nezbytné spotřeby;
- nákupní zvyklosti a sociální prostředí;
- vliv reklamy;
- způsob nabídky, zejména nových výrobků;
- úroveň samozásobení.

Uvedme několik polemických názorů k vývoji spotřeby (druhá polovina 90. let).

Pád spotřeby mléka byl do značné míry spojen s nárůstem ceny od r. 1989 na více než 320 procent a částečně i s neodbornou negativní propagandou. Další vývoj spotřeby mléka závisel na celé řadě faktorů, jako je cenový vývoj, nutriční uvědomění pro mléko jako nezbytný zdroj vápníku, porovnání ceny mléka s cenou trestových nápojů typu Coca-Cola apod. Je zajímavé, že spotřeba tekutého mléka si zachovává svoji proporci i při poklesu spotřeby celé potravinové skupiny mléka a mléčných výrobků. Podíl tekutého mléka činí cca 32–42% z celkové spotřeby. Podobně pokles spotřeby hovězího masa je spojen vedle jeho kulinárního uplatnění i s jeho cenou, v devadesátých letech i s nízkou kvalitou výsekového masa (podřadné maso brakovaných krav-dojnic). Relace mezi spotřebou vepřového masa a drůbeže je opět funkcí jejich ceny a může se vyvíjet odlišně. Svoji roli může sehrát i zlepšení přijímání sójových bílkovinných koncentrátů nebo jiných masových náhražek rostlinného původu českými spotřebiteli.

Spotřeba cukru zatím nekoresponduje s větším uplatněním neenergetických sladidel v nápojářském průmyslu a jako stolních sladidel, možná i v souvislosti nárůstu objemu nealkoholických nápojů. Při vyšším uplatnění těchto alternativních sladidel by se mohla spotřeba cukru snížit v rozmezí 5–10%.

Podobně dochází v posledních letech k mírnému poklesu spotřeby cereálních výrobků. Vývoj této tendence, běžné v porovnávaných zemích, ji však nepotvrdil v takovém rozsahu. Přitom vykazovaná spotřeba obilovin je od poloviny osmdesátých let 110–115 kg na obyvatele ročně a příliš se nemění, i když tendence (v předlistopadových letech) zkrmovat cereální výrobky (chleba) v důsledku jejich příznivější ceny (v porovnání s cenou krmných produktů), byla liberalizací cen naprosto opuštěna pro její ekonomickou nevýhodnost.

Pokles spotřeby brambor souvisí s větším výskytem výrobků z brambor na trhu (hranolky, chipsy, směsi, bramborové kaše apod.). Tento pokles spotřeby není spojen jen s jejich cenou, ale i se skutečností, že zpracováním části brambor na bramborové potravinářské výrobky se výrazně omezují ztráty brambor při skladování a tím i jejich vykazovaná spotřeba.

Vzestup spotřeby zeleniny a ovoce lze dát do souvislosti s jejich celoroční nabídkou v dostatečně širokém sortimentu. Vyšší finalizace čerstvé zeleniny snižuje pracnost kulinární úpravy zeleniny, což spotřebitel vítá. Svoji roli zde jistě sehrává i nutriční výchova.

Rozvoj výroby nealkoholických nápojů se projevil i vyšší poptávkou a spotřebou. Naopak znepokojující je stále rostoucí spotřeba alkoholických nápojů, zejména v přepočtu na spotřebu čistého etanolu jako společného ukazatele pro tuto komoditu.

Rodinné účty

Statistika rodinných účtů má v České republice dlouhodobou tradici, datovanou od r. 1921 jako součást oficiální statistiky. Od r. 1995 má ČSÚ celkem 3130 zpravodajských domácností, z toho:

- 2 630 domácností v základním zpravodajském souboru,
 - z toho
 - 1 400 domácností zaměstnanců
 - 350 domácností zemědělců
 - 350 domácností samostatně činných
 - 530 domácností důchodců
- 500 domácností v doplňkovém souboru domácností s nízkými příjmy

- z toho
 - 400 rodin s nezaopatřenými dětmi
 - 100 domácností důchodců

Výběr domácností do obou zpravodajských souborů byl proveden cíleným kvótním výběrem. Určujícími kvótními znaky, vedle sociální skupiny osoby v čele domácnosti, je výše čistého peněžního příjmu na osobu a počet nezaopatřených dětí, resp. počet důchodců. Vytvoření doplňkového souboru bylo motivováno zájmem sociální politiky na domácnostech s příjmy pohybujícími se na hranici životního minima. Výběr zahrnuje pouze domácnosti s příjmem pod 1,2 násobku životního minima. Výsledky šetření jsou zpracovávány trojstupňově na základě údajů z deníku příjmů a vydání, vyplňovaného domácnostmi. Domácnost má setrvat v souboru minimálně jeden rok, v doplňkovém souboru do překročení výběrové limity minimálních příjmů. Bilanční metoda zápisu v domácnosti zajišťuje vysokou věrohodnost a úplnost zápisu, zejména ve spojení s dobrovolným vstupem domácnosti do souboru. Hlavní nevýhoda souvisí s kvótním výběrem, protože struktura souboru je plně reprezentativní jen podle výběrových znaků a výsledky za úhrn domácností je nutno odhadovat vážením výsledků za jednotlivé sociální skupiny. Nevýhodou jsou rovněž rostoucí finanční náklady, jen náklady na zpravodaje za rok 1995 se odhadují na 9 mil. Kč.

Podmínky pro výběr respondentů jsou následující:

- pro výběr domácností zvolit náhodný výběr, který teoreticky zajistí reprezentativnost údajů a možnost přepočtů na celé obyvatelstvo. Prakticky tuto výhodu eliminuje počet domácností, které odmítly odpověď;
- periodicitu šetření zvolit 5 let;
- sjednotit dobu vedení zápisů (potraviny a průmyslové zboží denní potřeby 1 týden až 1 měsíc, osobní potřeby 2 týdny až 3 měsíce, zboží dlouhodobé spotřeby dotazem za celý rok);
- rozsah 6–9 tis. domácností u velkých zemí a 2 až 3 tis. domácností u malých zemí se považuje za dostačující.

Peněžní vydání se zajišťují ve třech skupinách:

- měsíční (14 denní) sledování vydání za potraviny a běžné průmyslové (drogistické) zboží při rovnoměrném rozložení souboru na celý rok;
- příjmy a ostatní vydání budou sledována po celé čtvrtletí;
- vydání za zboží dlouhodobé spotřeby budou sledována po celý rok.

Současný systém sleduje spotřebu potravinářského zboží v těchto skupinách:

- Maso a masné výrobky:
 - Maso vepřové
 - Maso hovězí
 - Ostatní maso a vnitřnosti
 - Uzenářské zboží
 - Konzervy, ostatní masné výrobky
 - Drůbež a drůbeží výrobky
- Ryby a rybí výrobky:
 - Ryby a rybí výrobky
 - Ryby čerstvé
 - Ryby mražené
 - Ostatní ryby a rybí výrobky
- Tuky a oleje:
 - Máslo
 - Vepřové sádlo a slanina
 - Jedlé oleje
 - Rostlinné a ostatní tuky
- Vejce, mléko, sýry:
 - Vejce
 - Vaječné výrobky
 - Mléko čerstvé
 - Mléko konzervované a sušené
 - Sýry Ostatní mléčné výrobky
- Chléb, pečivo, výrobky z obilovin, rýže:
 - Chléb
 - Pečivo pšeničné
 - Pečivo jemné
 - Pečivo trvanlivé
 - Pšeničná mouka
 - Těstoviny
 - Ostatní výrobky z obilovin
 - Rýže
- Brambory, zelenina a výrobky z nich:
 - Brambory
 - Výrobky z brambor
 - Čerstvá zelenina
 - Mražená zelenina
 - Zeleninové výrobky
 - Luštěniny jedlé
- Ovoce a ovocné výrobky:
 - Čerstvé ovoce mírného pásma

- Citrusové plody a ostatní jižní ovoce
- Marmelády, džemy
- Mražené a konzervované výrobky
- Suché plody
- Cukr, cukrovinky, výrobky:
 - Cukr
 - Čokoláda a čokoládové výrobky
 - Cukrovinky nečokoládové
 - Cukrářské výrobky
- Kakao, káva, čaj, ostatní potraviny:
 - Kakao
 - Káva
 - Čaj pravý
 - Dehydrované polévky a omáčky
 - Ostatní potraviny a pochutiny
- Nealkoholické nápoje:
 - Sirupy a koncentráty
 - Nealkoholické nápoje
- Alkoholické nápoje:
 - Pivo
 - Víno rékové
 - Lihoviny a ostatní alkoholické nápoje

Všechny položky skupiny výživa – potraviny jsou sledovány, tak jako všechny položky statistiky rodinných účtů, v hodnotových ukazatelích, tedy hrubá peněžní vydání – průměry na hlavu v Kč za rok. Kromě toho je většina uvedených položek sledována i v hmotnostním vyjádření, tj. v kg za rok (vejce v kusech a mléko v litrech). Pouze v hodnotovém vyjádření se udává vydání za:

- vaječné výrobky;
- ostatní mléčné výrobky;
- výrobky z brambor;
- mražená zelenina;
- zeleninové výrobky;
- marmelády, džemy;
- mražené a konzervované výrobky (ovocné);
- suché plody;
- cukrovinky nečokoládové;
- cukrářské výrobky;
- káva;
- čaj pravý;
- dehydrované polévky a omáčky;
- ostatní potraviny a pochutiny.

Ve skupinách s některými položkami (jen v hodnotovém vyjádření), pak je souhrn za skupinu pochopitelně rovněž jen v hodnotovém vyjádření.

Kromě přímé spotřeby potravin v domácnostech jsou sledovány i výdaje spojené s potravinami nepřímo – jsou to výdaje a spotřeba ve veřejném (společném) stravování.

Veřejné stravování:

- Obědy a večeře – závodní jídelny
- Obědy a večeře – školní jídelny
- Obědy a večeře – restaurace
- Ostatní vydání za veřejné stravování

Všechny položky společného stravování jsou zjišťovány v hodnotových ukazatelích. Údaje ze závodních, školních jídelen a restaurací se rovněž udávají v počtu porcí.

Hlavním účelem mikrocensů, standardního výběrového řízení s vypracovanou a vyzkoušenou organizací s opakováním v 3–5 letých intervalech, je zjištění příjmů domácností podle jednotlivých zdrojů a následnou analýzou vývoje a diferenciací příjmů za různé typy domácností. Vedle zjišťování peněžních příjmů se pozornost zaměří i na údaje o bytovém fondu a nákladech na bydlení a současně, a to je z našeho pohledu nejdůležitější, na získání opory pro výběr domácností pro statistiku rodinných účtů (SRÚ). Šetření uvažuje s údaji u asi 1% celkového počtu domácností (tj. 38 tis. domácností) vybraných metodou oblastního dvoustupňového výběru.

Porovnání spotřeby potravin ve zpravodajské domácnosti v ČR (rodinné účty) v r. 1999 (kg/os/r) jako ukázka tržní i naturální spotřeby

Potravina	Průměrná domácnost	Zaměstnanci	Zemědělci	Samostatně činní	Důchodci
Maso vepřové	12,3	12,1	15,9	11,2	16,3
Maso hovězí	4	3,6	4	3,7	5,9
Drůbež	15,3	14,1	14,4	14,6	21,1
Uzeniny	19,9	19	19,1	16,9	25
Ryby a rybí výrobky	4,7	4,5	4,2	4,5	6,3
Máslo	3,1	2,8	3,2	2,6	4,8
Sádlo a slanina	1,7	1,5	3,3	1,1	2,5
RJTO	11,5	10,5	10,8	9,2	16,8
Vejce (ks)	198	181	207	163	278
Mléko konzumní (l)	56,9	52,9	69,8	47,1	73,7
Sýry	7,1	7,2	5,6	7,1	7,7
Chléb	37,4	34,9	44,9	31,6	46,7
Pečivo	30,7	30,2	31,2	26,7	35,3
Pš. mouka	14,8	12,3	20,3	10,5	25,4
Rýže	3,1	2,9	2,8	2,9	3,9
Brambory	41,5	37,3	47	32,8	60,3
Čerstvá zelenina	37	34	38,4	33,4	52,3
Čerstvé ovoce	37,2	35,2	39,5	35,2	47,5
Jižní ovoce	20,4	19,3	16	18,1	28,3
Cukr	11,9	10,4	14,8	8,7	18,8
Čokoládové výrobky	2,5	2,4	2,2	2,2	3,4

Z tabulky je patrné, že největší spotřebu potravin dle rodinných účtů mají důchodci, protože nenavštěvují v takové míře restaurace a závodní kuchyně, tedy se stravují celodenně doma. Kromě toho se dá očekávat, že podporují své rodiny, zejména vnuky (čokoládové výrobky, možná i ovoce a zelenina). Spolu se zemědělci více doma pečou (pšeničná mouka, cukr). Důchodcům se spotřebně blíží i domácnosti zemědělců, prakticky z důvodů většinového stravování doma. Samostatně činní jsou na opačném pólu spotřeby, vesměs je u nich spotřeba nejmenší, právě vzhledem k jejich vyššímu podílu stravování v zařízeních pro společné stravování. A s nimi téměř ruku v ruce zaměstnanci, vzhledem k polednímu uspokojování výživových potřeb v zařízeních společného stravování.

V posledních letech byl zrušen soubor zemědělců (rozdělen mezi zaměstnance a samostatně činné) a zaveden nový soubor „nezaměstnaní“ s problematickou výpovědní hodnotou.

Odkazy

Zdroj

- PERLÍN, Ctibor. *Statistika spotřeby potravin* [online]. [cit. 2012-03-10]. <<https://el.lf1.cuni.cz/p92239192/>>.